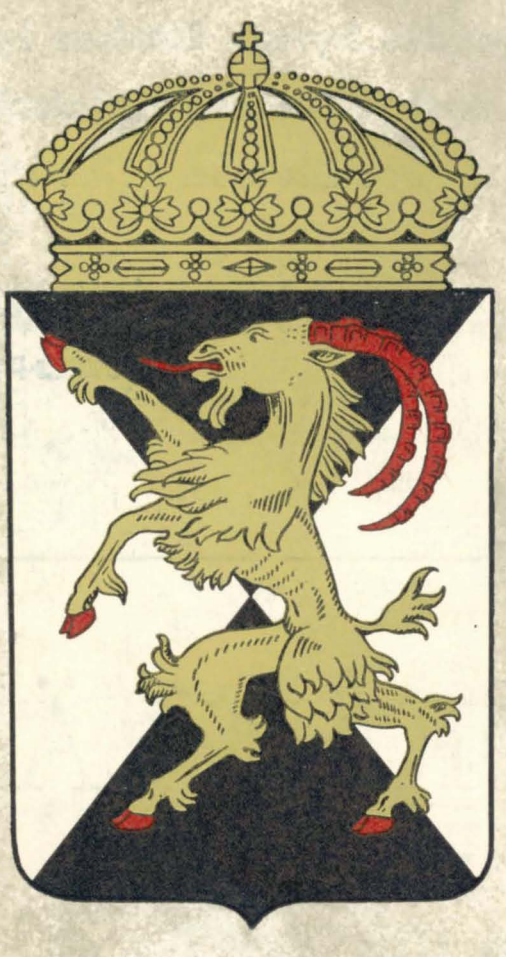

Gör hemmet trivsammare med

DURO

DUR O-tapeterna är en god exponent för hemortens industrier. Begär därför DURO nästa gång och du får en vacker hållbar tapet från din egen hembygd

A-B
DUROTAPET
HAGASTRÖM

Nya tider ....

ökad service ....

Vi har nu nästan "butiksöppet"

måndag — fredag kl. 9.30 — 17.30
lördag kl. 9.30 — 13.00

Bliv kund
i ortens egen moderna bank —

GEFLE SPARBANK

Furuvik

— ett sommarparadis
för ung och gammal

BOCKEN - 1956

MEDLEMSBLAD FÖR HÄLSINGE REGEMENTES KAMRATFÖRENING

Redaktion: Kapten Gert Nilsson

I detta nummer har medverkat major N. Frykberg

HÄLSINGE REGEMENTES KAMRATFÖRENINGS UPPGIFT

är att verka för vidmakthållandet och stärkandet av sambandet mellan regementet och bygden samt att främja samhörigheten mellan nuvarande och förutvarande hälsingesoldater.

Medlemskap kan vinnas av varje svensk man och kvinna, som hyser intresse för föreningens verksamhet.

*

Ordförande: Överste H. Berggren, Vallunge, Åbyggeby. Vice ordförande: Major Arne Dyberg, I 14, tfn 297 80, GÄVLE. Sekreterare Kapten Gert Nilsson, länsstyrelsen, GÄVLE. Kassör: Förvaltare E. V. Andersson, I 14, tfn 297 80, GÄVLE. Övriga styrelseledamöter: Riksdagsman Per Persson, Norrby 10, RUNEMO, landstingsman Edvin Jansson, HARNÄS, överstelöjtnant K. G. Sohlén, Strindbergsgatan 32, STOCKHOLM, häradsdomare O. Östling, Östanbäck, N. VALBO, riksdagsman Jon Jonsson, BOLLNÄS, vaktmästare H. Månsson, Fredriksdalsvägen 2 B, GÄVLE, häradsdomare J. A. Andersson, Hägnan, TRÖNÖDAL, löjtnant E. Pira, GÄVLE.

*

Vid medlemsanmälan eller anskaffning av medlemsnål, minnesskrift m m vänd Eder till Kapten Gert Nilsson.

Föreningens postgirokonto

137332

NITTONDE ÅRGÅNGEN 1956

GÄVLE 1956 GEFLEBORGS TRYCKERIAKTIEBOLAG

Detta Nummer

har tillkommit genom stöd av bl. a. följande firmor

F. Ahlgrens Tekn. Fabrik A/B, Gävle

A/B Elektro-Armatur, Gävle

Aktiebolaget Svenska Kullagerfabriken, Hofors Bruk

Vict. Th. Engwall & Co Kommanditbolag

Iggesunds Bruk A/B, Iggesund

Korsnäs A/B, Gävle 2

Carl Larsson Fotografiska Atelier, Gävle

Gävle Klichéanstalt Aktiebolag, Gävle

Gävleortens Mejeriförening u. p. a., Gävle

Carl A. Ohlsson, Gävle

Stockholm-Gävle Slakteriförening u. p. a., Enskede

A. U. Wahlbergs A/B, Juvelerarefirma, Gävle

Jacob Wennberg Aktiebolag, Gävle

Bergii Tobakshandel A/B, Gävle

Eric Börjesson, Järnhandel, Gävle

Elektriska Kompaniet A/B, Gävle

Hallbergs Bokhandel, Gävle

E. Johansson, Hovjuvelerare, Gävle

A. Hildebrand, Hovjuvelerare A/B Gävle—Sandviken

Norelius & Thorssell A/B, Gävle

Söderlund & Lindström mek. verkstäder, Gävle

HÄLSINGE REGEMENTES KAMRATFÖRENING HYLLAR MINNET AV

Järnhandlaren Eric Börjesson Gävle

Musikfanjunkaren Ernst Sahlström Gävle

Postmästaren Rob. Edström Gävle

Hemmansägaren Fredrik Fast Sörforsa

Hemmansägaren Göran E. Göransson Kungsgården

Fanjunkaren M. A. Stertzell Bollnäs

Majoren A. L. F. Masreliez Uppsala

Herr Carl Pettersson Årsunda

Poliskonstapeln Erik Hjelm Gävle

Översten Uno Brunander Stockholm

Landstingsmannen C. M. Österlund Forsbacka

Advokaten Erik Trönnberg Stockholm

Kungl. Hälsinge regemente har under det sistförflutna året fått ny regementschef och nya regementsofficerare i nära nog alla befattningar.

De nytillträdande önskar så snabbt som möjligt växa in i och bli ett med det nya regementet. Att bli en god «hälsing« är den självklara ambitionen.

I denna strävan ber jag om förtroende och stöd från alla, som är måna om regementets välgång. Med stor tacksamhet har jag sett att den avgångne regementschefen, överste Hans Berggren, velat alltfortfarande stödja regementet genom att kvarstå som kamratföreningens ordförande. Det borgar för att gamla goda kontakter mellan regementet och bygden upprätthållas och fördjupas.

Det viktigaste ledet i bevarandet av god tradition är självfallet de personliga kontakterna. Men de klippas obönhörligen av när de gamla går bort. Det är förvånande hur svårt det är att rekonstruera händelser i förfluten tid. Det är även nu ytterst få, som ger sig tid att samla material från gången tid och från nuet till stöd för kommande generationer, vilka – lika mycket som vi – kommer att känna behov av samhörighet med tidigare släkten.

Jag har velat bidra till traditionernas bevarande genom att uppmana den aktiva personalen och kamratföreningen att gemensamt bilda ett traditionsutskott för tillvaratagandet av material från gångna tider och i nutiden, som är ägnat att främja kontakten mellan regementet och bygden och att skapa aktning hos fast anställd personal och de värnpliktiga för regementets traditioner. Det praktiska arbetet skulle bestå i att systematiskt registrera material av olika slag, som nu finnnes på många skilda håll, att söka reda på kompletterande material och upptecknа, fotografera och filma nutida händelser i regementets liv för att kunna överlämna dem till kommande generationer.

När utskottet tillsatts, kommer det sannolikt att vädja till alla om hjälp i olika former. Jag hoppas att denna vädjan inte skall bli förgäves. I viss mån kommer utskottets verksamhet också att främja den gamla strävan att anskaffa underlag för en regementshistoria och för inrättandet av ett regementsmuséum.

Den värdefullaste arvedelen från äldre tider är känslan för plikt och ansvar. Brukar vi arvet rätt, får vi kraft att lösa nuets uppgifter. Men vi måste också vända blickarna mot framtiden, ty stillastående är början till tillbakagång. Ett krig i atomåldern skulle ställa denna bygd och dess soldater inför sådana påfrestningar, att samhörighetskänsla och gemenskap bleve nödvändiga för framgångsrikt försvar. En sådan gemenskap bör grundläggas i fredstid. Vi har underlag härför i vår gemensamma delaktighet i framåtskridandet, som ger oss oersättliga värden att försvara. Den yttre osäkerheten i världen borde också svetsa oss samman i försvarsgemenskap. Men jag skulle önska, att de yngre i större omfattning aktivt deltoge i kamratföreningens verksamhet. Deras insats behövs för att stärka banden mellan dem, som ställas på olika poster i militära och civila försvaret för att tillsammans värna bygden mot främmande inkräktare.

Må vi alla gemensamt fullfölja den goda traditionen i denna bygd och vid detta regemente: att vårda arvet från tidigare släkten, att hängivet lösa uppgifterna i nuet och att vända blickarna mot framtiden.

»De tågade utan att tveka
under trummor och spel över blodiga fält
och syntes där några bleka
så voro de bleka av svält»

Genom riksdagsbeslut skall regementet berövas sin musikkår.

Kungl. Hälsinge regemente blir härigenom det enda infanteriregementet, som icke har klingande spel till sina flygande fanor.

Musikkåren under dess »storhets»-tid.

Ovan citerade strofer ur Olof Thunmans, I. 8 tillägnade, beväringsvisor och Edelfelts återgivna teckning till »Björnemorgarnas marsch» skulle lika väl kunna appliceras på Hälsinge regementes trumslagare och spel genom tiderna.

Regementets gamla traditionsrika musikkår skall, enligt för riksdagens avgörande ingivet förslag, försvinna och dess personal delas upp på musikkårer anslutna till andra militära förband. Hälsingarna bli, om förslaget går igenom, det enda kvarvarande infanteriregementet utan musikkår. Regementet förlorar härigenom en del av sin själ, en glädjespridare och uppmuntrare i vardagens ofta grå enahanda, staden och länet ett kulturinslag av hög kvalitet. Det synes vara lämpligt att i en stund som kan vara avskedets, något granska musikkårens växlingsrika öden genom tiderna.

*

Kungl. Krigsarkivets äldsta förteckning över vårt läns krigsfolk daterar sig från år 1552. I rullan över Mats Törnes norrländska fänika, i vilken ingingo 575 man från Gästrikland och Hälsingland, redovisas i staben Hans Trumslagare i Åhus. Tre år senare hade samma fänika, ehuru till antalet reducerad, *tre trumslagare* i staben. I rullan över Jöns Märks gästrikefänika återfinnes 1565 *fyra trumslagare* och *en pipare*. Gustav II Adolf fastställde 1614 deras antal till resp. 4 och 1.

*

Trumslagarna trakterade trummor, vilkas stommar till 1700-talets senare del voro gjorda av trä, senare av mässing. Piparnas instrument utgjordes av »skalmejor», »schweizerpipar» och »sjöflöjter».

*

Omkring 1615 ägde en organisatorisk förändring rum i det att krigsfolket i de norrländska fänikorna sammanslogos till det s. k. Norrländska storregementet, 1618 organiserat på sju kompanier. Hur ett av dessa kompanier var sammansatt framgår av en mönstringslängd upprättad den 10. maj 1618. I kompanistaben ingingo bl. a. *tre trumslagare* och *en pipare*.

*

Musikpersonalen torde ända fram till 1680-talet huvudsakligen ha använts för signalers givande. Under Erik XIV:s tid skulle de brukliga signalerna ges, vid fotfolket på trumma eller pipa, vid rytteriet på trumpet. Trummorna användes även till angivande av marschtakten, ty när ett kompani samlades till uppbrott skulle det (enligt en instruktion för en Dalregementschef 1617) gå »tillhopa uthj ett fölie medh flygande fahner och slående trumma, som krigzfolk egnar och böör».

*

Harmonimusik tycks ha börjat komma till utförande under Karl XI:s regeringstid. Den gjordes av hautboister å skalmejor med utfyllnad av toner från pipare och trumslagare. Jämfört med våra dagars mi-

I spetsen för regementet genom Söderhamn.

litärmusik var den säkerligen rätt »tunn». De flesta av läsarna kanske någon gång har hört marschen »Carolus Rex»!

Till ovanstående bör kanske någon förklaring lämnas. Hautboist var ursprungligen namnet på en musikant som trakterade oboe (ett blåsinstrument av hårt träslag, buxbom, ebenholts) men blev så småningom benämningen på en musikant av underofficers grad. Skalmeja är ett urgammalt folkligt träblåsinstrument (oboens föregångare), som användes i den tidigare svenska militärmusiken, men kom ur bruk efter Karl XII:s död.

*

Efter vårt stormaktsväldes fall indrogos, i besparingssyfte, alla hautboistbeställningarna och höllos även sedermera under den följande fredsperioden (till 1741) vakanta.

*

Sedan Gustav III blivit arméns krigsherre grydde för regementsmusiken en ny tid. »Tjusarkonungen» älskade skådespel, sång och musik, vilket gjorde att nådens sol även föll på regementsmusikkårerna. Inkomsterna från pipare- och hautboistindelningarna ingingo fortfarande till generalförrådskassan (en 1772 inrättad kassa som åtnjöt inkomster av indelningsverkets vakansavgifter samt arrendeavgifter av vissa indragna militieboställen. Kassan fortlevde till 1830-talet).

*

Regementsmusikanterna intogo fordom en ställning mellan civilmilitärer och krigsmän. Trumslagare och pipare hade nummerlöner i likhet med indelta soldater. I samband med 1833 års lönereglering tillkom »fältmusikantbefattningarna» vilka voro distinktionskorprals och korpralers vederlikar, men kunde av regementschef utnämnas till underofficer. Vid 1800-talets mitt voro alla fältmusikanter av underofficers grad, musikdistinktions- och korpraler voro nummerspel och tillhörde manskapet. I 1863 års rulla över underofficerarna vid regementet finnes 1 regementstrumslagare och 10 fältmusikanter. Musikdirektören innehade fältmusikantbeställning till år 1901.

*

På 1850-talet bildades av särskilda medel, bl. a. vakansavgifter från indragna soldatrotar, den s. k. Musikkassefonden — musikkassan i dagligt tal kallad — varur lönerna till musikpersonalen utbetalades, från musikdirektören ned till trumslagarepojken.

*

Kungl. Helsinge Regementes Musikcorps

under anförande af Direktör F. W. Ringvall

gifver till förmån för sin pensionskassa

Söndagen den 2 December kl. 7 e. m.

i stadens Stora Kyrka

Stor

Militär-Konsert

enligt följande Program:
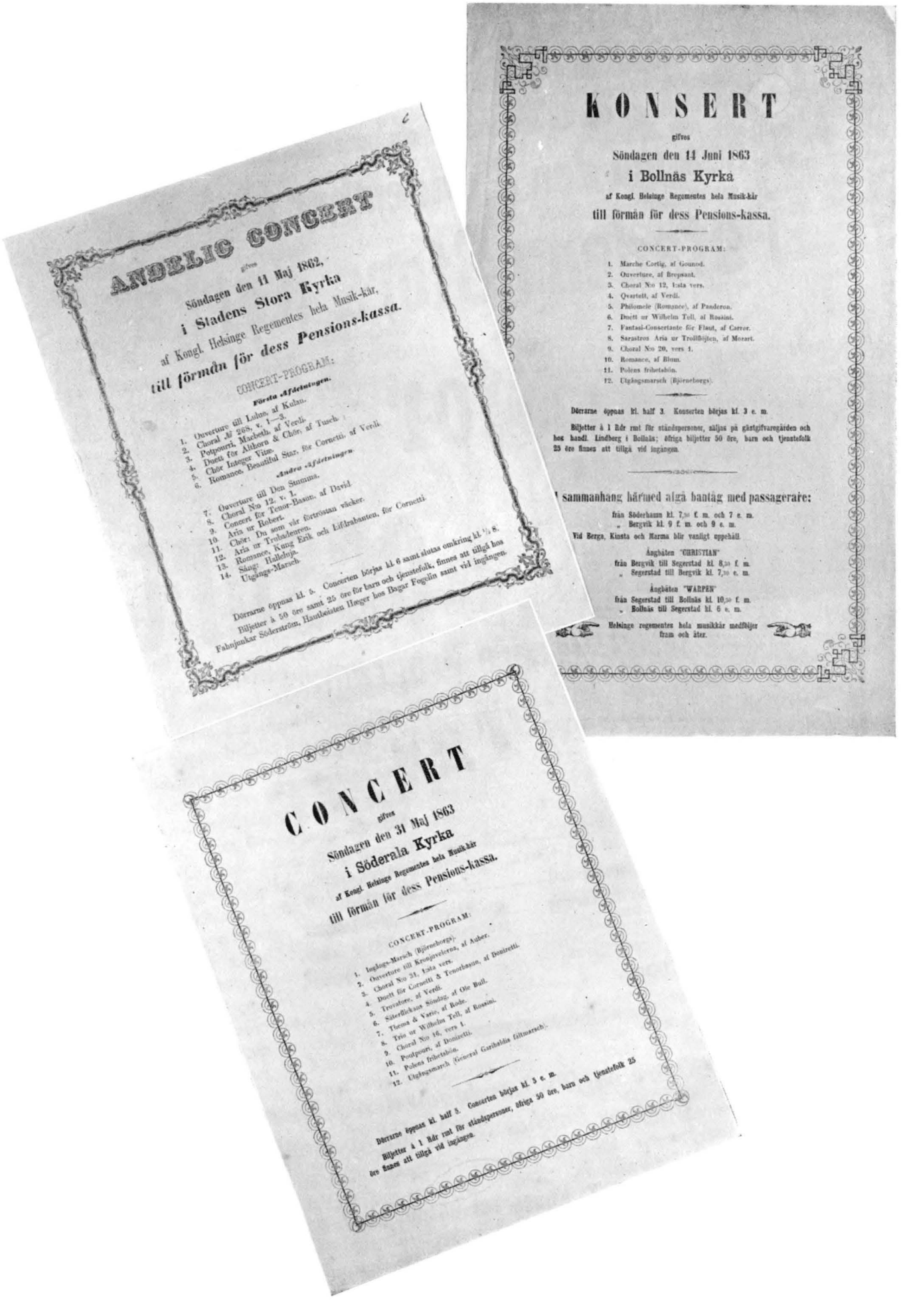
1.	Jubel-Ouverture	**Weber.**
2.	"Le Desir", Idyll	**E. Bach.**
3.	"Hör oss Svea"	**Wennerberg.**
4.	Pilgrimskör	**Wagner.**
5.	Final ur Aida	**Verdi.**

6.	Ouverture till Iphigenia	**Gluck.**
7.	Paraphrase über die Loreley	**Neswadba.**
8.	Guds lof	**Beethowen.**
9.	Potpourri ur Hugenotterna	**Meijerbeer.**
10.	Bön ur Den Stumma	**Auber.**

Biljetter à 50 öre säljas Lördagen den 1 December uti Herr P. E. Nordins bokhandel samt konsertdagen vid ingången.

Dörrarne öppnas kl. half 7. Konserten börjar kl. 7 e. m.

Gefle 1868. Gefle-Postens tryckeri

ANGELIC CONCERT

gifves

Söndagen den 11 Maj 1862,

i Stadens Stora Kyrka

af Kongl. Helsinge Regementes hela Musik-kår,

till förmån för dess Pensions-kassa.

CONCERT-PROGRAM:

Första Afdelningen.

1. Ouverture till Lulun, af Kulau.
2. Choral N:r 268, v. 1—3.
3. Potpourri, Macbeth, af Verdi.
4. Duett för Althorn & Chör, af Tusch.
5. Chör Integer Vitæ.
6. Romance, Beautiful Star, för Cornetti, af Verdi.

Andra Afdelningen.

7. Ouverture till Den Stumma.
8. Choral N:o 12, v. 1.
9. Concert för Tenor-Basun, af David.
10. Aria ur Robert.
11. Chör: Du som vår förtrostan väcker.
12. Aria ur Trobadouren.
13. Romance, Kung Erik och Lifdrabanten, för Cornetti.
14. Sång: Hallelujia.

Utgångs-Marsch.

Dörrarne öppnas kl. 5. Concerten börjas kl. 6 samt slutas omkring kl. ½ 8.

Biljetter à 50 öre samt 25 öre för barn och tjenstefolk, finnes att tillgå hos Fahnjunkar Söderström, Hautboisten Hæger hos Bagar Fogelin samt vid ingången.

KONSERT

gifves

Söndagen den 14 Juni 1863

i Bollnäs Kyrka

af Kongl. Helsinge Regementes hela Musik-kår

till förmån för dess Pensions-kassa.

CONCERT-PROGRAM:

1. Marche Cortig, af Gounod.
2. Ouverture, af Brepsant.
3. Choral N:o 12, 1:sta vers.
4. Qvartett, af Verdi.
5. Philomele (Romance), af Panderon.
6. Duett ur Wilhelm Tell, af Rossini.
7. Fantasi-Consertante för Flaut, af Carrer.
8. Sarastros Aria ur Trollflöjten, af Mozart.
9. Choral N:o 20, vers 1.
10. Romance, af Blum.
11. Polens fribetsbön.
12. Utgångsmarsch (Björneborgs).

Dörrarne öppnas kl. half 3. Konserten börjas kl. 3 e. m.

Biljetter à 1 Rdr rmt för ståndspersoner, säljas på gästgifvaregården och hos handl. Lindberg i Bollnäs; öfriga biljetter 50 öre, barn och tjenstefolk 25 öre finnes att tillgå vid ingången.

I sammanhang härmed afgå båtar med passagerare:

från Söderhamn kl. 7,30 f. m. och 7 e. m.
„ Bergvik kl. 9 f. m. och 9 e. m.

Vid Berga, Kinsta och Marma blir vanligt uppehåll.

Ångbåten "CHRISTIAN"
från Bergvik till Segerstad kl. 8,30 f. m.
„ Segerstad till Bergvik kl. 7,30 e. m.

Ångbåten "WARPEN"
från Segerstad till Bollnäs kl. 10,30 f. m.
„ Bollnäs till Segerstad kl. 6 e. m.

Helsinge regementes hela musikkår medföljer fram och åter.

CONCERT

gifves

Söndagen den 31 Maj 1863

i Söderala Kyrka

af Kongl. Helsinge Regementes hela Musik-kår

till förmån för dess Pensions-kassa.

CONCERT-PROGRAM:

1. Ingångs-Marsch (Björneborgs).
2. Ouverture till Kronojrelerna, af Auber.
3. Choral N:o 31, 1:sta vers.
4. Duett för Cornetti & Tenorbasun, af Donizetti.
5. Trovatore, af Verdi.
6. Söderflickan Söndag, af Ole Bull.
7. Thema & Varie, af Rode.
8. Trio ur Wilhelm Tell, af Rossini.
9. Choral N:o 16, vers 1.
10. Potpourri, af Donizetti.
11. Polens fribetsbön.
12. Utgångsmarsch (General Garibaldis fältmarsch).

Dörrarne öppnas kl. half 3. Concerten börjas kl. 3 e. m.

Biljetter à 1 Rdr rmt för ståndspersoner, öfriga 50 öre, barn och tjenstefolk 25 öre finnes att tillgå vid ingången.

I och med 1901 års härordning kom all musikmilitär på ren militär stat och fingo titlar i likhet med truppbefälet med tillägg av ordet musik framför. Fältmusikantbefattningarna avskrevos och personalen blev krigsmän, dock med undantag för musikdirektören vilken förblev civilmilitär möjligen för att få betonat anslutningen till musikaliska akademien.

*

1912 blev musikdirektören musikunderlöjtnant, men direktörstiteln återkom 1920, då med löjtnants grad. Efter ett visst antal år nåddes kaptensgraden. Numera finnes musikdirektörer av 1. (kapten) och 2. (löjtnant) graden samt en musikinspektör med majors grad.

*

Vi skola nu bläddra ett slag i Hälsinge regementes musikrullor under de senaste 100 åren.

I Grills »Statistiskt sammandrag av svenska indelningsverket» voro år 1855 inkomster av vakanta rotar anslagna till följande musikpersonal vid regementet:

10 fältmusikanter och stabstrumslagare

16 spel

24 trumslagare och trumpetare, dvs en personalstyrka på 50 man.

1877 finnes följande musikpersonal rullförd:

1 regementstrumslagare med musikdirektörs r. h. o. v.

10 fältmusikanter

10 spel i nummer med 2. sergeants r. h. o. v.

1 trumslagare med 2. sergeant r. h. o. v.

29 spel i nummer. Sammanlagd personalstyrka 51 man.

Tio år senare hade personalstyrkan ökats till 52 och spelen i nummer voro fördelade med 2 spel och 3 trumslagare på varje kompani.

*

Musikdirektörer sedan över 100 år tillbaka i tiden ha varit

1848—1870	A. Andersson
1870—1890	F. W. Ringvall
1890—1912	C. A. Clemenz
1912—1923	A. Th. N:son Willners
1923—1932	I. Widner
1932—1941	O. Johnsson
1941—1944	H. Ohlsson
1944—1954	F. B. A. Bäckström
1954—	E. S. Mårtensson.

*

Störst och minst.

Medlemmarna av Ovansjö-släkten *Gelhaar* synas ha haft musikalisk begåvning och dragning till I. 14:s musikkår. Följande Gelhaarar återfinnas i musikkårens rullor från år 1876:

Erik	född	1840
Carl Emil	»	1861
Johan Daniel	»	1863
Josef Emanuel	»	1868
Elis Qvintinus	»	1870
Knut Emanuel	»	1872
Per Hjalmar	»	1886

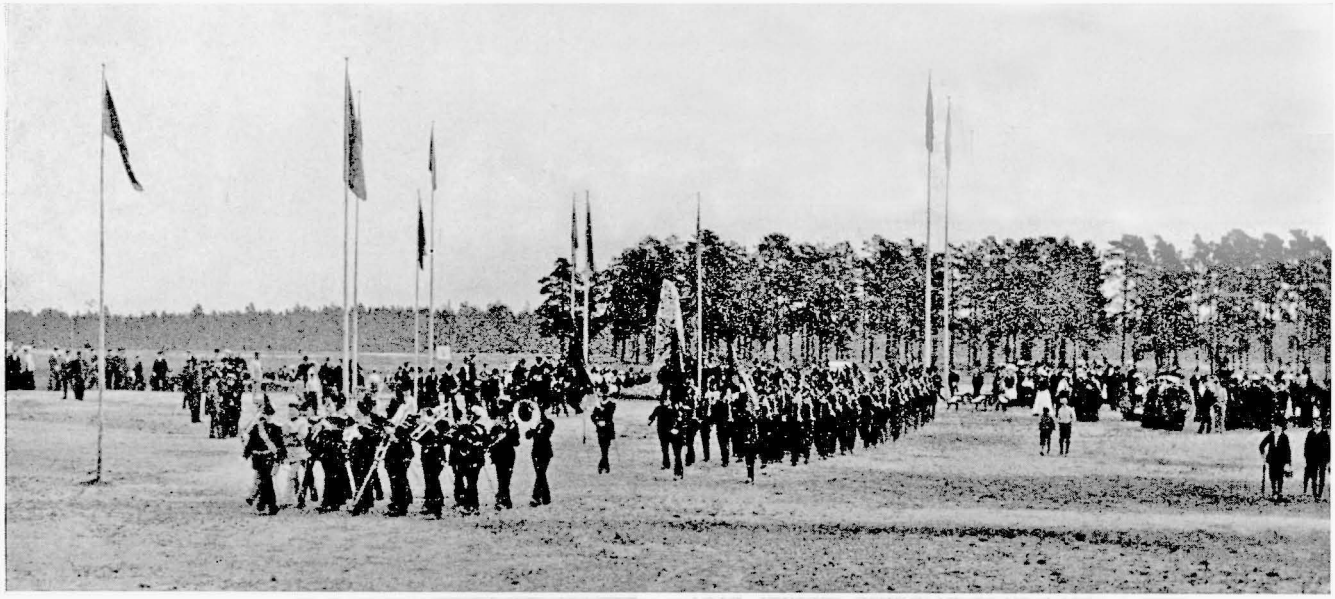
*

1888 deltog regementet i fälttjänstövningar mellan Uppsala och Enköping. Regementets musikkår erhöll under manövern av konung Oscar II de amplaste lovord för sin musikaliska skicklighet. Musiken hade haft en synnerligen dugande ledare i musikdirektör Andersson (1848—1870). Hans sådd gav skördar långt efter det han själv lämnat direktörskapet. Efter honom fick musikkårens enskilda pensionskassa en gåva av 500: — kr., vilket var mycket på den tiden. Kassan existerar icke längre. Den upplöstes 1945 och behållningen uppdelades på delägare, pensionärer och änkor.

*

Musikkårens största kända personalstyrka synes ha varit 52 (år 1887). I samband med 1925 års ödesdigra nedrustningsbeslut minskades musikkåren till 21 man (vartill kom 5 musikelever), vilken styrka står sig den dag som i dag är.

*

Avmarschen från Mohed.

Må det tillåtas att ur Skyttners »Några axplock ur gamla Hälsinge regementes och dess underofficerares historia» citera följande:

»Sista taptot på Mohed.

På 1908 års regementsmötes sista dag, torsdagen den 1 oktober, ljöd taptot för sista gången på Mohed. Det blev ett långt tapto. Musikkåren gick flera varv runt lägret med en lång »svans» av hänförda »mohedingar» efter sig. Trumslagarna turades om att slå trumman, men de slog hårt, och musikanterna blåste tills tonerna förbleknade i instrumentet. Tidigt morgonen därpå skedde sista utryckningen från Mohed och lägret avfolkades.» En gammal nu levande hälsingeofficer återkallade en gång ur minnet den minnesrika kvällen och sade med en tår i ögat och vemod i rösten: »Det taptot — glömmer — jag — aldrig!»

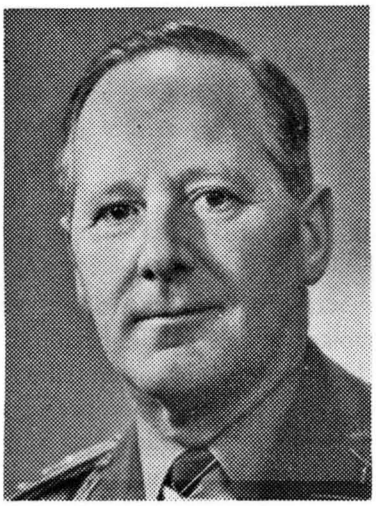
Det vore önskvärt att, om kårens indragning blir ett faktum, den nuvarande hälsingekrigaregenerationen som en sista avskedshälsning från dess musikkår gavs tillfälle få avnjuta Svenska arméns tapto så spelat att den ovan citerade gamla officerens ord kunde bli mångas.

Regementets Dag

— 10 juni på Kungsbäck —

avslutas kl. 24.00 med

STORT TAPTO

Överste Hans Berggrens avskedsord till regementet

19 31/8 55

Då den tidpunkt nu är kommen, när jag på grund av uppnådd ålder skall lämna chefskapet över Kungl. Hälsinge regemente, vill jag säga mitt tack och tillskriva regementets soldater, med eller utan grader, den största glädje jag haft i mitt liv – glädjen att ha varit detta gamla regementes chef. Tyvärr kan jag icke nå alla med mina ord. Jag når endast regementets fast anställda, militära och civilanställda samt denna åldersklass värnpliktiga av de nära 30, som hör till regementets styrka.

För över fyrtio år sedan började jag som ung volontär vid detta regemente – min hembygds regemente. För tio år sedan blev jag regementets chef. Nu träder jag tillbaka för Livets obevekliga lag – åldrandets – och träder in i den långa rad av chefer, som leva kvar såsom ett namn och ett kort förflyktigat minne.

Med glädje och stolthet skall jag minnas mina år i spetsen för mitt regemente, framgångsrikt och ständigt bland de främsta vare sig det gällt militära prestationer under fredliga, men hårda övningar, idrott eller vad helst regementet blivit ålagt att utföra.

Glöm gärna mig – men glöm aldrig att Ni äro svenska soldater och soldater vid Kungl. Hälsinge regemente.

Glöm icke den okände hälsingesoldatens stolta ord, nedtecknade av fänriken Petre för snart 250 år sedan: «Vi veta att man alltid behöver oss främst, där något gäller«.

Framför mitt tack till Edra äldre bröder, äldre kamrater och Edra fäder, till allla som berett mig glädje och skänkt mig något att minnas. Jag vill ännu en gång som chef höra mitt regementes marsch och jag vill för min inre syn frammana bilden av hur mitt kära regemente marscherar vidare mot en lycklig framtid, tryggad av redliga hälsinge- och gästrikesoldater.

Generallöjtnant Helge Söderbom

- en framstående idrottsman

I och med Viktor Gustaf Balcks illustrerade idrottsbok, vilken utgavs år 1886—1888 i tre band (med sina för nutiden underliga anvisningar för de olika idrottsgrenarnas tekniska utförande), föddes, kan man säga, den av våra folkrörelser som för närvarande i vårt land har den största bredden. Föregångslandet för all världens idrott var England, det var också där Balck gjorde de idrottsliga studier han sedermera nyttiggjorde för sitt eget land, och som gav honom namnet den svenska idrottens fader.

Den nu levande generationen, åtminstone dess yngre skikt, är säkerligen föga orienterad om de större idrottsliga händelserna vid seklets början.

Det kanske därför kan vara av intresse för »Bockens» läsare att höra att en blivande Hälsingeofficer, nämligen nuvarande pensionerade generallöjtnanten Helge Söderbom, år 1900 ansågs vara vårt lands främste idrottsman.

Söderbom var född smålänning och hade bland mycket annat begåvats med den för landskapets söner kända energien. Sin studentexamen avlade han vid läroverket i Gävle, och det var under sin gymnasisttid här, han kom i kontakt med idrotten. Av en del då framstående idrottsmän, Robert Carrick, Erik Wiklund och Isac Westergren, samtliga kända av äldre Gävlebor, fick han uppmuntran och handledning i idrottens tekniska finesser, vilka då för tiden icke voro så märkvärdiga, som de, vilka tillämpas av nutidens »halvproffs». Regeln var nog mest »att satsa för fullt».

Vid tävlingar på skolgården i Gävle den 27. maj 1900, strax före sin studentexamen, slog Söderbom skandinaviskt rekord i längdhopp med 6,20 m. Bland kontrollanterna märktes läroverkets gymnastiklärare dåvarande löjtnanten Gust. Swedlund, vilken numera som pensionerad major då och då synes på Gävle stads gator.

Något senare samma år, 29/7, då som officersvolontär iklädd regementets uniform, deltog S. i svenska mästerskapstävlingarna i Stockholm och erövrade mästerskapstecknen i längdhopp, trestegshopp och häcklöpning samt ett andra pris i löpning 100 m. Vem gör om det!

I »Nordiskt Idrottsliv» julinummer år 1900 står följande att läsa:

»Man kan utan tvivel säga att S. är Sveriges skickligaste idrottsman, ty de segrar han vunnit äro rent av enastående. När har väl någonsin hänt, att en och samma person erövrat icke mindre än tre svenska mästerskap på samma dag förutom ett andra pris, som fallet var vid mästerskapstävlingarna i Stockholm den 28. och 29. juli, då S. segrade i längdhopp, trestegshopp och häcklöpning. Till denna uppräkning kan man och foga hastighetslöpning, vilken idrott S. även med framgång idkar.»

Ovanstående foto är taget i gamla idrottsparken i Stockholm (samma plats där Stadion nu ligger) den 29. juli 1900. Söderbom ses här i sitt mästerskapshopp. Inget fel på stilen, även efter moderna begrepp. Jag anser att bilden bör något kommenteras.

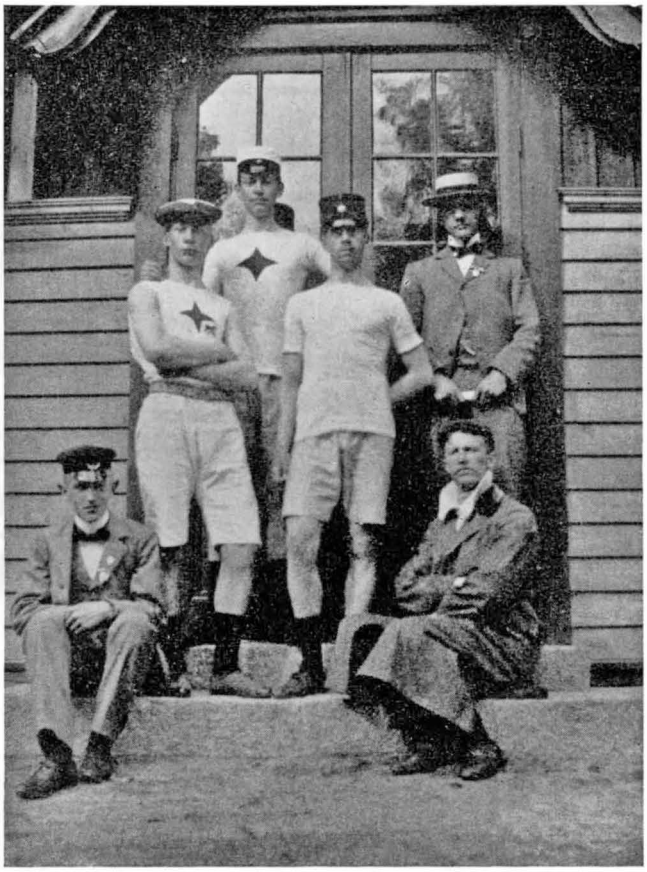
För det första hoppades då för tiden över en vit c:a 4 m lång och c:a 1 m bred duk, fastnaglad vid marken i vardera hörnet med en pinne. Det gällde att vid ansatsen icke vidrörare dukens hitre kant samt att vara så god hoppare att man icke tangerade den bortre. Jag har själv, vid idrottstävlingar i Uppsala, sett en Upplandsartillerist hoppa med av kronan tilldelade klackjärnsförsedda lägerskor. Han misslyckades att nå över duken, vilken givetvis söndertrasades.

Se dessutom på officeren, tävlingsfunktionären! Icke ens vid sådana tillfällen fick sabeln avläggas. O tempora o mores!

Här invid, ehuru det endast till en ringa del berör regementet, ett gruppfoto av Gävle I. F. K.-are vid samma tillfälle. Blivande generallöjtnanten Helge Söderbom i uniformsmössa i mitten, samt sittande till vänster blivande reservunderlöjtnanten vid regementet Ernst Serrander, sedermera ock redaktör för Norrlands-Posten.

Som synes kunna även s. k. »muskelsnillen» eller »sportfånar», så kallades framstående idrottsmän av dåtidens avundsmän, nå toppen av det yrke de valt. Idrotten bör dock vara ett tidsfördriv, en rekreation och vederbörande ha förstånd att sluta tävla i tid.

Helge Söderbom: En framstående officer — en utomordentlig idrottsman — en fullödig gentleman!

STYRELSEBERÄTTELSE

Kamratföreningen deltog i firandet av Svenska flaggans dag på Strömvallen. Årsmötet hölls på Kungsbäck i samband med regementets dag, som utförligt skildrats i pressen och här berörts på annan plats.

Vid årsmötet fick styrelsen följande sammansättning:

Överste Hans Berggren, ordförande
Major Arne Dyberg, vice ordförande
Kapten Gert Nilsson, sekreterare
Förvaltare E. W. Andersson, kassaförvaltare
Riksdagsman Per Persson
Landstingets ordf. Edvin Jansson
Överstelöjtnant K. G. Sohlén
Riksdagsman Jon Jonsson
Häradsdomare O. Östling
Löjtnant E. A. Pira
Vaktmästare H. Månsson samt
Häradsdomare J. A. Andersson

revisorer:

Banktjänsteman R. B. Engström
Herr P. M. Persson
Vaktmästare A. Rosengren

revisorssuppleanter:

Redaktör E. Wickberg
Furir J. Trygg
Stadsmäklare Folke Löfgren

valberedning:

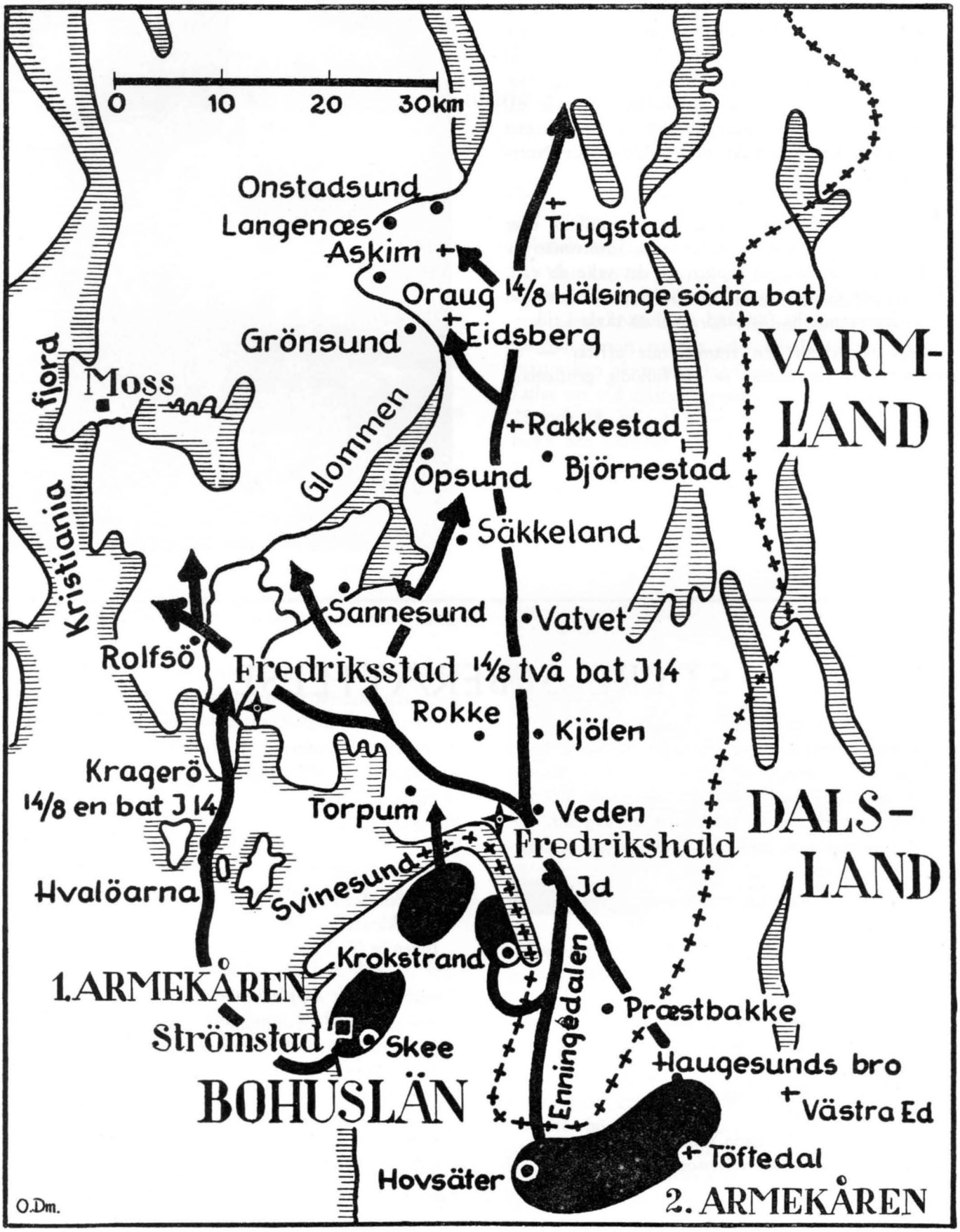
Kapten Sten Söderhjelm
Bankkamrer C. Müntzing
Ingenjör T. Ygge

valberedning suppleanter:

Polisman B. Hofvenstam
Musikfanjunkare K. A. Lennström
Fanjunkare L. P. Gustavsson.

Kassans ställning 31/12 1955:

Behållning		3.318:71
Fördelat på:		
Bank	Kr.	3.135:70
Postgiro	»	183:01
Kontant	»	—:—
	Summa kronor	3.318:71

0 10 20 30km
Onstadsund
Langenæs
Askim
Trygstad
Oraug 14/8 Hälsinge södra bat
Grönsund
Eidsberg
VÄRM-
LAND
fjord
Moss
Glommen
Rakkestad
Björnestad
Öpsund
Säkkeland
Kristiania
Sannesund
Vatvet
Rolfsö
Fredriksstad 14/8 två bat J14
Rokke
Kjölen
Kragerö
14/8 en bat J14
Torpum
Veden
Fredrikshald
DALS-
LAND
Hvalöarna
Svinesund
Jd
Krokstrand
1. ARMEKÅREN
Enningedalen
Præstbakke
Strömstad
Skee
Haugesunds bro
BOHUSLÄN
Västra Ed
Töftedal
Hovsäter
2. ARMEKÅREN
O.Dm.

Med kronprins Carl Johan mot Norge

Hälsinge regemente 1812 - 1814

En av Napoleons yppersta marskalkar Jean Baptiste Bernadotte hade 1810 valts till Sveriges tronföljare och som kronprins antagit det svenskklingande namnet Carl Johan. Det var mångas förhoppning att denne beprövade fältherre, med en viss diplomatisk erfarenhet, skulle kunna giva oss det nyss förlorade broderlandet i öster åter.

Carl Johan, obunden av Sveriges tvåhundraåriga traditioner, hade emellertid andra planer. Han förstod nämligen vilka svårigheter det skulle medföra att få Ryssland att avstå från strandrätten till Östersjön. I stället sökte han, med Rysslands bistånd, vinna Norge som ersättning för Finland. Skandinaviska halvön skulle därigenom bliva en enhet och ryggen västerut vara fri.

Den indelta armén hade visat sig otillräcklig i det farofyllda läge Sverige befann sig i efter förlusten av sitt sista utanverk i öster, omramat som det var av Ryssland och dubbelmonarkien Danmark—Norge och under Napoleons framstormande i Europa. För den skull beslöto ständerna på 1810 års riksdag att högst 50.000 s. k. *förstärkningsmanskap* skulle få uttagas och införlivas med den indelta armén. Uttagningen skedde medelst lottning i de olika socknarna av krigsdugliga män i åldern mellan 20—45 år. Inom Gävleborgs län uttogs 1.811 således en förstärkningstrupp, som 1812 indelades i tre kompanier, vilka utbildades på trenne platser inom regementets »stånd». Denna trupp sammanslogs sedermera till en fältbataljon på 398 man med major F. W. Fahnehjelm som chef.

Regementets huvuddel, två indelta bataljoner, under överstelöjtnant von Posts befäl, hade våren 1812 kommenderats till arbeten på Göta-kanal, ett slags »smygmobilisering» i Sveriges hjärta. Underhållet bekostades av det blivande Kanalbolaget. »Förstärkningsbataljonen» jämte regementets tross och musik uppbröt från hemorten i juli för att i Linköping förenas med huvuddelen av regementet. Avsikten var att detta i sin helhet skulle överföras till Pommern. Planerna *ändrades* emellertid och bataljonen Fehnehjelm fick order att avgå till Karlstad för bevakningsuppgifter vid norska gränsen. Dispositionerna ändrades åter och regementet i sin helhet beordrades efter någon tid att återvända till rotarna, dit det anlände under november samma år.

Detta är i stora drag regementets verksamhet under år 1812. Samma år Napoleon som segrare nådde fram till Moskwa och som besegrad återvände med resterna av »la grande armée» till det av honom förrödda Europa.

1813 övergick Karl Johan med en del av svenska armén till Tyskland för att som chef för den s. k. nordarmén (vari ingick ryska, preussiska och svenska trupper tillsammans 153.000 man) deltaga i kampen mot Napoleon. Sedan Napoleon besegrats i slaget vid Leipzig 1813 vände sig kronprinsen med delar av nordarmén mot Danmark — Napoleons bundsförvant. Liksom fordom Torstensson och Karl X Gustav ryckte han in i Holstein. Denna manöver fick till resultat freden i Kiel den 14. januari 1814, varigenom Danmark, mot vissa förmåner, avträdde Norge. Under frammarschen genom Holstein hände det att en och annan svensk icke var så noga med att hugga för sig av vad han kunde komma över (de hade lärt sig av kosackerna). Den kvicke general Boije (sedermera chef för II. fördelningen i kriget mot Norge) föreslog att en av hans kamrater, som gick väl »kosackiskt» tillväga, skulle antaga namnet »Stal von Holstein». Endast en Hälsingeofficer, kapten Fr. Theodor von Platen, adjutant hos general von Döbeln, var med i Tyskland.

Regementet ingick i den s. k. »reservarmén», vilken 1813 hade sammandragits för gränsbevakning mot Norge, vartill vissa regementen i tur och ordning inkallades.

Enligt beslut av ständerna 1812 infördes den s. k. *beväringsinrättningen* omfattande alla vapenföra män mellan 20—25 år. Härigenom räknades härен bliva förstärkt med omkring 100.000 man (landets befolkning var vid denna tid 2½ miljoner).

Mönstringarna (inskrivning) med länets beväringsmanskap avslutades 1813 den 3. juni och inryckning till Mohed för utbildning ägde rum den 3. juli. Befälhavare för beväringskontingenten, vars styrka var 413 man, var kapten C. P. Ström, vilken till sitt förfogande hade 2 officerare, 3 underofficerare, 44 korpraler och soldater samt spel, ur de indelta kompanierna. Kapten Ström var även 1814 regementsbefälhavare i hemorten och svarade som sådan för inmönstringen och vapenövningen av årets beväringsbataljon.

Det övriga regementet, 990 man, ordinarie 34 man extra roterade, samt 252 förstärkningsmanskap, avgingo under överstelöjtnant von Post befäl, åter till arbeten på Göta kanal. Arbetena pågingo en månads tid, varefter regementet sattes på krigsfot och avgick till norska gränsen. Det låg samlat en tid i Uddevalla till dess major J. B. Ström med livbataljonen beordrades till Göteborg för garnisonstjänst.

Efter en månads utbildning avmarscherade beväringskontingenten under befäl av löjtnant Brunow från Mohed för att förenas med regementets indelta del, vilken, som förut nämnts, låg delad med en bataljon i vardera Göteborg och Uddevalla. Förflyttningen skedde medelst marche-forcé (dvs transport å fordon i omväxlande trav och skritt). Sedan beväringsförstärkningen anlänt organiserades regementet på tre bataljoner, *Hälsinge norra bataljon* under major J. B. Ström, *Hälsinge södra bataljon* under major Fahnehjelm och *Gästrikebataljonen* under kapten Georgii (ordinarie batchef Lagerheim var beordrad till tjänstgöring i generalstaben).

I Göteborg och Uddevalla lågo bataljonerna overksamma till september månad då bataljonerna Fahnehjelm och Georgii förflyttades närmare norska gränsen — till Svarteborg (norr om Uddevalla c:a 35 km från norska gränsen). De kantonerades och övades därstädes till slutet av november månad då tre kompanier av Gästrikebataljonen beordrades till Västra Ed för att avlösa Västgötadals regemente samt övertaga bevakningen vid gränsen mot Norge. 4. kompaniet av nämnda bataljon samt två kompanier av Hälsinge södra bataljon avdelades för bevakningstjänst till Hustyft (c:a 3 km från Svinesund och norska gränsen) och Strömstad, avlösande Bohusläns regemente. Återstående kompanier förlades till Hovsäter (c:a 6 km från den del av Norge som likt en kil går in i Bohuslän). Å dessa platser låg regementet med undantag för vissa bevakningsuppgifter overksamt till våren 1814.

Som en följd av kronprinsens framryckning från Tyskland mot Danmark, hade Fredrik VI i Danmark den 3. september 1813 anbefallt anfall från Norge mot Sverige medan svenska trupper voro bundna av krig i Tyskland. Norrmännen voro emellertid av många skäl oförmögna till ett anfall i större stil över den svenska gränsen. Den enda militära operation från norsk sida, som berörde regementet, var ett anfall organiserat av kapten Spörck, chef för ett bevakningsdetachement vid gränsen mot Dalsland och Bohuslän. Planen gick ut på att överrumpla de två vid Hovsäter befintliga kompanierna ur Hälsinge södra bataljon samt att därefter svänga öster ut mot Västra Ed för att avskära förbindelserna österut för där befintliga svenska trupper.

Norrmännen voro emellertid uppgiften icke vuxna, varigenom hela planen nästan förföll av sig självt. Likväl åstadkoms så mycket att bevakningsstyrkan vid Västra Ed, tre kompanier ur Hälsinge regementes Gästrikebataljon, tvingades att, utan någon skottväxling med fienden, utrymma sitt av riskojor uppförda läger, vilket av norrmännen uppbrändes. Bataljonspredikanten magister Holm var nära att bli tillfångatagen, men lyckades, som det står, »överlista» fienden.

Efter denna operation drogo sig norrmännen åter tillbaka över gränsen.

Som förut nämnts hade Danmark genom freden i Kiel avträtt Norge. Men räkningen hade gjorts upp utan den part den mest berörde — norrmännen själva. Huvudparten av dem vägrade att utbyta dansk överhöghet mot svensk. Själen i motståndet mot en förening med Sverige var den populäre ståthållaren i Norge danske prinsen Christian Fredrik. Norrmännen förklarade sig självständiga och antogo den 17. maj 1814 Norges grundlov samt valde Christian Fredrik till sin konung.

Då alla förhandlingar med Christian Fredrik voro resultatlösa återstod endast att med vapenmakt tvinga fram en förening.

Förberedelserna för anfallet in i Norge.

Som förut nämnts hade regementet år 1813 lämnat hemorten och ingått i den s. k. reservarmén, som i samband med att kronprinsen övergick till Tyskland sammandragits för gränsbevakning mot Norge. Till högste befälhavare över alla trupper i Sverige, bl. a. »reservarmén», utnämndes fältmarskalken Hans Henrik von Essen.

Sedan armén förstärkts med allt ordinarie befäl (undantagandes en expeditionshavande officer vid varje regemente) hemmavarande stamtrupp samt utbildat och disponibelt beväringsmanskap uppgick dess styrka i början av juni till 22.688 man, inräknat besättningen å skärgårdsflottan.

Regementets olika kompanier voro sammansatta av nedanstående manskapskategorier:

a) ordinarie stam (indelt)

b) extra roteringsmanskap

c) förstärkningsmanskap (sådant redovisades ännu i rullorna)

d) två årsklasser beväringsmanskap.

Under maj månad hade regementets tre bataljoner samlats vid Västra Ed, varest 300 man av Västmanlands beväring tilldelades. Efter denna tillökning organiserades regementet i *tre infanteri-* och *en jägarbataljon,* vilken sistnämnda bataljon fördes av regementskvartermästaren J. J. Burman. Till jägare uttogos fysiskt särskilt spänstigt folk, som dessutom voro

goda skyttar. Regementets styrka var vid inmarschen i Norge 2.215 man. Den 23. juni låg det i sin helhet vid Gillande i Rölanda socken (13 km sydsydväst Västra Ed).

Under juni och juli månader voro Hälsingarna sysselsatta med anläggandet av en militärväg mellan Lerdals och Töftedals kyrkor. Den 28. juli på aftonen samlades regementet vid sistnämnda kyrka.

För underhållstjänsten hade bl. a. upprättats ett proviant- och furagemagasin vid Västra Ed. Som magasinsvakt tjänstgjorde 300 man ur Västgöta-Dahl regemente. Vakten fick den 30. juli förstärkning av en från hemorten kommande beväringsstyrka ur Hälsinge regemente, omkring 160 man, under befäl av löjtnant Brunow. Denne synes ha fått på entreprenad att föra beväringskontingenter från Mohed till norska gränsen. Magasinsvakten erhöll sedermera, den 4. augusti, order att i Norge förena sig med regementet.

Det synes vara lämpligt att, innan regementets överskridande av den norska gränsen skildras, något beröra dels den svenska anfallsplanen, dels också den norska armén.

Den svenska anfallsplanen.

Krigets mål var att genomföra en förening med Norge, icke dess erövring, för att som provins läggas till den svenska staten. Samtidigt med de militära operationerna, vilka skulle genomföras med så ringa blodsutgjutelse som möjligt för att i Norge icke skapa motvilja mot Sverige, pågingo under hela kriget diplomatiska förhandlingar. Anfallet var byggt på samarbete mellan armén och flottan, vilket också genomfördes på ett glänsande sätt av Carl Johan, befälhavare över samtliga stridskrafter såväl till lands som sjöss. Huvudkrafterna sammandrogos i Dalsland och Bohuslän och skulle över Tistedalsälven — Svinesund framrycka, i första hand till Glommenlinjen och, i samarbete med flottan, sätta sig i besittning av övergångarna därstädes. Mindre krafter skulle dels från Värmland demonstrera mot Kongsvinger, dels från Jämtland marschera mot Trondhjem (detta kom aldrig till utförande). Anfallet kunde emellertid icke igångsättas förrän trupperna från Tyskland anlänt till Sverige, vilket skedde i slutet av juni.

Den svenska hären indelades för operationerna mot Norge i tvenne armékårer. Den I. (Tysklandsarmén) under kronprinsens direkta befäl och den II. (förutvarande reservarmén), under fältmarskalken U. H. von Essens befäl. Högste befälhavare var, som förut nämnts, Carl Johan.

Hälsinge regemente tillhörde II. armékåren samt ingick tillsammans med Västgöta-Dals regemente, i V. fördelningens 9. brigad.

Regementets ordinarie chef överste von Platen (ch 1809—1815), som den 26. juli befordrades till generalmajor, erhöll befälet över II. armékårens 7. brigad. Regementet fördes i stället av överstelöjtnant Ludvig von Post. Bristen på befäl var stor. Man må komma ihåg att en hel del hade stupat i det för knappt fem år sedan avslutade finska kriget och att befälskadrar icke hunnit skapats för den förstoring av armén, som den nyinrättade beväringsinrättningen medförde. Sålunda beordrades adelsfanans befäl (Adelsfanans befälslöner hade indragits 1809) och i armén kvarstående officerare till gränsen, underofficerare beordrades till officerare och skickliga soldater (företrädesvis bland studerande) konstituerades till underbefäl.

Motståndaren.

Norge hade 1814 885.000 innevånare. Det norska soldatmaterielet var gott. Härom är omdömet bland de svenska officerare, som deltogo i fälttåget, enhälligt. Det var ett härdat och modigt folk vant vid umbäranden och försakelser. Den bristande organisationen förmådde emellertid icke uppfostra dem till en armé av disciplinerade soldater. De högre befälsposterna voro besatta av ålderdomssvaga officerare, oförmögna till större ansträngningar. Detta berodde huvudsakligen på att ett pensionsväsende i egentlig mening icke existerade, varför officerarna sökte hålla sig kvar i tjänst så länge som möjligt.

På auktoritativt svenskt håll ansågos de norska infanteristerna vara, vad mannen i ledet beträffar, bättre än de svenska i allmänhet men sämre än de småländska regementenas. Förlåt hälsingar! Truppen ansågs ha lätt att fatta och var »härdig och lättfödd».

Officerarna i de lägre graderna voro »tämligen väl instruerade», de övriga »okunniga». Underofficerskåren ansågs i allmänhet vara duglig.

Den norska armén hade en i alla avseenden mycket bristfällig utrustning. Till följd av engelska flottans blockad av de norska hamnarna voro norrmännen i stort sett hänvisade till självförsörjning och denna var icke tillräcklig för en längre tids krigföring.

Vad vapenutrustningen beträffar kan nämnas att landet icke hade något gevärsfaktori. Det rådde brist på krut och det som fanns var av dålig kvalitet. Blott en tredjedel av kompaniernas krutförråd kunde anses vara »god och stark». Återstoden däremot var så svag att jägarkulorna på 200 stegs avstånd icke slog igenom målskjutningstavlorna!

General Staffeldt, norska arméns kanske dugligaste officer, lär före krigets utbrott högt ha förklarat, att han skulle göra sin plikt men någon framgång för de norska vapnen trodde han icke på. Detta hans yttrande kom efter krigets slut att stå honom dyrt —

han betraktades i vissa kretsar nära nog som en förrädare. Det skall alltid skapas syndabockar för en statsledning okloka åtgärder och misslyckanden!

Spioneridetaljen i det norska högkvarteret var till den grad försummat att man överhuvudtaget icke visste något om den svenska arméns uppmarsch utan kritiklöst lät sig luras av de rykten svenska högkvarteret spred ut bland allmänheten.

Carl Johan hade erfarenhet av den s. k. psykologiska krigföringens betydelse. Han hade icke förgäves gått i skola hos en av världens största militära snillen. Bl. a. anbefallde kronprinsen att frigivna norska fångar skulle tilldelas gratifikationer. De frigivna spredo i den norska hären vad de erfarit av svenskarnas humana uppträdande, vilket medförde ett undergrävande av de svältfödda norska soldaternas stridsmoral och gjorde dem ovilliga att kämpa mot en fiende, som gav dem bättre villkor än deras eget land kunde giva dem. På en del håll utbröt t. o. m. myteri.

Norrmännen väntade det svenska huvudanfallet från Värmland, vilket framgick av en avskrift av den norska fälttågsplanen, vilken fanns i von Essens högkvarter. Hur den kommit dit är icke bekant.

Slutligen må nämnas att den aktiva norska arméns styrka i Sunnanfjällska Norge i juli 1814 torde ha varit omkring 26.000 man. Den norska jägarkåren var dess elitförband.

Efter denna korta utflykt in i Norge återvända vi till den svenska armén och Hälsinge regemente.

Kronprinsen hade den 18. juli inträffat i Göteborg och övertagit högsta befälet över armén. Den 20. juli gavs order om arméns koncentrering mot gränsen.

Enligt en hemlig order skulle II. armékåren den 30. juli rycka in i Norge. Framryckningen skedde på två kolonner. Den högra över Haugesundet, över vilket en bro skulle slås, den vänstra länge Enningedalsälven. Regementet ingick i högra kolonnen, vars chef var generalmajoren friherre G. A. B. Cederström.

Av Hälsinge regementes fyra bataljoner ingingo tre, jägar-, södra och gästrikebataljonerna, i avantgardet under det norra bataljonen återfinnes i huvudstyrkans mitt.

För att vilseleda fienden beträffande anfallspunkten skulle följande rykten utspridas:

II. armékåren, som förut varit ämnad att inbryta över Svinesund, skulle förenas med den I., varefter landstigning vid Kristianiafjorden skulle utföras. Medan denna stora rörelse verkställdes skulle mindre krafter ur II. armékåren demonstrera dels mot Enningsdalen, dels besätta Svinesund. Dessa rykten skulle utspridas i armén men så försiktigt att ingen betvivlade dess sanningshalt. Var och en som fick del av »planen» skulle lova att icke föra den vidare. Endast ett fåtal absolut pålitliga officerare hade vetskap om det verkliga förhållandet, men anmodades att för sådana av gränsbefolkningen, som voro kända för opålitlighet, under tysthetslöfte yppa den falska planen, vilken sedan med säkerhet ansågs skulle komma till norrmännens kännedom. Förrädare funnos tydligen nu liksom under 1808—1809 års krig.

Avantgardet under generalmajor Cederström befäl samlades vid Loviseholms bruk den 28. juli på eftermiddagen. Avståndet härifrån och till Haugesundet var endast 10 km, men på grund av de dåliga vägarna och den oländiga terrängen beslöt fältmarskalken att avantgardet skulle bryta upp redan den 29. Så skedde ock. Kl 4 fm den 29. igångsatte avantgårdet marschen och nådde Haugesundet kl 9 fm — en marschhastighet av 2 km i timmen, vilket vittnar om marschens besvärligheter.

Haugesund (800 m sydost Kornsjö stn) där Hälsingejägarna den 29/7 voro de första att överskrida norska gränsen (kartan från 1900-talets början).

General Cederström verkställde själv rekognosceringen av passande övergångsställe. Smalaste stället var c:a 50 meter brett, och på motsatta stranden möttes ögat av ett högt berg, men några fiender syntes icke till.

För att möta alla överraskningar och till skydd för broslagningen sändes i några båtar, som man lyckats hopsamla på den svenska strandsidan. 200 hälsingejägare under befäl av löjtnant Ström (detta är den tredje av »Hälsingeströmmarna» vi möta under norska fälttåget) över sundet. Den första båten roddes av »en norsk kärring», vilkens enda önskan var att det skulle bli ett snart slut på »eländet». Cederström sökte pumpa henne på upplysningar av militärt värde, men det enda hon kunde meddela var, att hennes son för någon tid sedan hade blivit inkallad till militärtjänst i Fredrikshald.

Hälsingejägarna besatte det höga berget på andra sidan sundet samt verkställde spaning längre inpå norskt område. Någon fiende syntes ännu icke till och löjtnant Ström kunde endast meddela avantgardeschefen att vägen (det var endast en gångstig) var »så högst miserabel att den av åkdon icke utan mycket arbete kunde passeras».

Broslagningen gick mycket långsamt varför Cederström natten till den 30. lät allt sitt infanteri samt några husarer övergå sundet i båtar — sju till antalet.

Gångstigen på andra sidan sundet gick fram genom tät småvuxen skog och oländig mark, och endast genom täta signaler å jägarhorn kunde marschriktningen bibehållas av avantgardets förtrupp och patruller. Norska bönder användes som vägvisare och hotades med hängning om de visade fel väg.

Den 30. juli på kvällen anlände högra kolonnen till Præstbakke — 10 km nordväst från Haugesundsbron. De fyra hälsingebataljonerna gingo i bivack i terrängen öster om kyrkan.

Löjtnant Gripenberg beordrades att med 30 man verkställa rekognoscering fram till Lihult (c:a 6 km nordväst om Præstbakke). Det konstaterades att norrmännen hade lämnat denna plats samma afton högra kolonnen anlänt till Præstbakke samt dragit sig tillbaka till Skottene (c:a 3 km norrut).

Målet för högra kolonnens framryckning den 31. juli var Idslätten med dess många välbyggda gårdar, en marsch på c:a 12 km. Under framryckningen växlades vid avantgardet endast ett fåtal skott med fienden. Frampå natten gick regementet i bivack några km öster om Ids kyrka.

Norrmännen hade hittills endast vikit undan utan att bjuda det ringaste motstånd. Inom II. armékårens stab fick man också »en föga god idé om norska arméns militäriska kunskaper och hade svårt att förena prins Christians skrytsamma ord (före kriget) med hans mer än svaga sätt att genom sina gärningar giva dem någon sikt». »Sämre» skrev Gyldenstolpe (generalmajor och chef för II. armékårens generalstab) denna dag i sin dagbok »har man aldrig sett någon försvara en krona och ett folk som givit honom den.»

Natten till den 1. augusti förflöt i lugn. Det var »den skönaste natt», kontrasterande mot det odrägliga väder varmed regementet hade mottagits vid överskridandet av den norska gränsen. När morgonen grydde kunde man från vissa platser i armékårens bivacker i fonden åt nordväst se konturerna av Fredriksstens fästning, varest för ungefär 100 år sedan en enda kula hade satt punkt och slut för vårt stormaktsvälde. »Tänk att en enda kula kunde åstadkomma så mycket» lär visst general Budde, Armfäldts svåra motståndare vid fälttåget mot Trondhjem, ha yttrat.

Men åter till regementet. Fredriksstens fästning låg inom räckhåll för de svenska vapnen. En blockadkår avdelades den 1. augusti för inneslutning av densamma. Hälsinge södra bataljon tilldelades blockadkåren vilken med general Vegasack som chef, bestod av 3 jägar- och 4 infanteribataljoner, en skvadron husarer och 2—3 pundiga kanoner. Vilket belägringsartilleri! Dettas ringhet berodde emellertid på svårigheterna att genom den norska terrängen framforsla såväl artilleri som trängfordon. Det blev förstärkning senare genom transport av kanoner över Idefjorden (via Ytterhede).

Rosenblads fördelning, med regementets tre återstående bataljoner, fortsätta marschen till Hveden (c:a 4 km öster om) Fredrikshald. Därifrån bröt fördelningen av åt väster, norr om Fredrikshald, och nådde kl 4 em den 1. fram till trakten av Torpum, där förläggning i bivack ordnades efter en, på grund av vägarnas beskaffenhet, mycket ansträngande marsch.

Kronprinsen gav order att armékåren, sedan den i sin helhet övergått Tistedalsälven, skulle få en rastedag, att användas till persedelvård — »en sak av stor vikt för armékårens operationer», som det stod i ordern. I den risiga och snåriga norska terrängen hade många revor slitits upp å uniformerna och ammunition och vapen (flintlåsgevär) behövde en översyn för att vara fullt användbara.

Ifråga om bevakningen anbefalldes att enkla vedetter (poster) ej fingo utsättas samt att dubbla vedetter skulle bestå av en stamsoldat och en beväring. Var det brist på förtroende för beväringen — eller var det tvärtom?

Kronprinsen var icke riktigt belåten med de dispositioner von Essen hade vidtagit. Han ansåg att skyddet av armékårens högra flank samt vägen mot Rakkestad hade för litet beaktats. För den skull erhöll blockadkåren den 3. augusti order att, med undantag av en Livgrenadjärbataljon avmarschera till det ställe, där vägarna från Fredriksstad och Kjölen sammanlöpa. Härifrån beordrades Hälsinge södra bataljon, att med två kompanier på vardera stället, framrycka till Rokke och Kjölen. Snart stötte bataljonen emellertid på en fientlig mindre styrka, vilket föranledde noggrannare rekognoscering. Denna gav vid handen att en större norsk styrka fanns grupperad till försvar av Kjölen. Bataljonen fortsatte därefter odelad marschen mot denna plats. 5 km från Kjölen gjordes halt dels för att truppen skulle få vila, dels för att ett spaningsdetachement under befäl av kapten Burtsch skulle få tid på sig att rekognoscera den framförliggande terrängen. Rekognosceringen gav vid handen att fienden låg utvecklad i skyttekedja längs efter Kjölfjället. Den norska styrkan torde ha utgjorts av III. bat av Akerhuska skarpskytteregementet, Bergenhuska skarpskyttebataljonerna, 2. komp av norska jägarkåen (som förut nämnts var norska jägarkåren arméns elittrupp) samt en jägardivision (division = komp) av Sunnanfjällska infanteriregementet (chef Kapten Spörck, som hösten 1813 hade gjort attacken över gränsen mot Hälsinge regemente vid Hovsäter och Västra Ed).

Vid upptäckten härav fann sig Kapten Burtsch föranlåten att återvända till bataljonen. Strax därefter framryckte norrmännen, omkring 2.000 man, mot den 550 man starka rastande Fehnehjelmska bataljonen.

Bataljonschefen fann rastplatsen icke lämplig till försvar, varför förbandet förflyttades c:a 500 meter söderut till en lämpligare försvarsställning. Rapport om läget sändes till Vegasack. Denne skickade en Skaraborgs bataljon under överstelöjtnant Reutersköld till förstärkning.

General Vegasack hade den 4. augusti kl 1130 fm beordrat sin son, överstelöjtnant major Ernst von Vegasack, att rida till Fahnehjelm för att få klarhet i läget vid Kjölen. Halvvägs dit hade han funnit Hälsingebataljonen i full reträtt. Major Vegasack tog befälet samt lät bataljonen göra halt, då han fann den förföljande styrkan vara betydligt underlägsen.

Hälsingarna framryckte därefter till grannskapet av sin första ställning varest skaraborgarnas ankomst inväntades. Sedan dessa framkommit anbefallde major Vegasack framryckning, vilken verkställdes med bataljonerna i sluten ordning företrädda av hälsingelöjtnanten Gripenberg med 50 man utvecklade i jägarkedja. Sedan Gripenberg fått känning med de fientliga bevakningsavdelningarna utvecklades också större delen av Hälsingebataljonen, medan Skaraborgsbataljonen följde efter i sluten ordning. Norrmännen, likaledes i jägarkedja, drogo sig tillbaka utan att ett skott lossades från någondera sidan, trots att parterna voro inom skotthåll för varandra. När Gripenberg sökte omfatta fiendens flank avlossade norrmännen en salva, som besvarades av hälsingarna, dock utan förlust å någondera sidan.

När slutligen de båda bataljonerna nått fram till i närheten av norrmännens ställning vid Kjölen avbröts framryckningen. Fienden syntes för överlägsen. Hälsingebataljonen utsatte bevakning inom synhåll från Kjölen, under det att skaraborgarna skickades till Rokke för bevakningstjänst därstädes.

Med kronprinsens gillande framryckte den 5. augusti huvuddelen av den Vegasackska blockadkåren från Tistedalen för undandrivande av den fientliga styrkan med vilken Hälsinge och Skaraborgsbataljonerna föregående dag varit i strid. Planen var att med kårens huvuddel förstärkt av Hälsingebattaljonen göra ett frontanfall under det att Skaraborgsbataljonen från Rokke skulle angripa i flanken. Värmlands jägare framgick som avantgarde och tog vid en sammanstötning med fienden femton norrmän till fånga. Det frontala anfallet ansattes emellertid för tidigt. Skaraborgarna hann icke ingripa och avskära återtåget för de retirerande norrmännen.

Kåren framryckte under dagen till i höjd med sjön Erte vand (c:a 15 km norr om Kjölen). Följande dag kl 2 fm fortsattes framryckningen med bibehållen marschgruppering mot Rokkestad. Norrmännen hade rivit bron över Rokkestadsälven samt grupperat sig till försvar å höjden norr därom. Vid Rokkestad kom det till strid och denna hade i stort sett följande förlopp:

Gripenberg samt flera underbefäl och manskap erhöllo för visad tapperhet i denna drabbning medaljen för tapperhet i fält.

Norrmännens artilleri- och infanterield var emellertid så kraftig att broslagning omöjliggjordes och vidare framryckning stoppades.

En vänster stridsgrupp bestående av vardera en bataljon skaraborgare och värmlandsjägare hade uppmarscherat i skogspartiet vid Björnstad (c:a 1 km söder om Rokkestads kyrka). Från en del brädstaplar anskaffades materiel för byggandet av en flottbro över den väster om Björnstad söderrinnande älven. Företaget lyckades utan upptäckt från fiendesidan, stridsgruppernas båda bataljoner gingo över bron samt lyckades med bajonetten undandriva till motanfall beordrade norska divisioner (= kompanier) till ett skogsparti nordväst om Rokkestad, där striden en tid blev stående.

Hälsinge södra bataljon samt en bataljon ur vardera Dals- och Kalmar regemente hade stått i reserv i skogen sydöst om Björnstad. Sedan norrmännen retirerat, delade å vägarna mot Eidsberg och Trönnborg (på vägen mot Trygstad) övergick reserven den nu förstärkta bron samt förflyttades till Fladestad (c:a 10 km nordväst om Rakkestad) där detachementet Vegasack i sin helhet förlades den 6. augusti på kvällen.

Oaktat svenskarna icke kunde förfölja urartade norrmännens återtåg till full panik och de sökte sig i mer eller mindre oordnade hopar mot broarna vid Glommen. De norska trupperna syntes ha förlorat tron på seger och fälttåget får nog anses vara avgjort vid Rokkestad.

Den 7. och 8. augusti framryckte den del av kåren Hälsinge södra bataljon tillhörde till Langenas (c:a 30 km nordnordväst om Rokkestad) vid Glommen där norrmännen slagit en pontonbro samt starkt befästat sig i ett brohuvud söder om älven.

En hälsingefänrik, Wigeli, hade här den yttersta fältvakten och måste i fullt mörker utsätta posterna, vilka voro så nära fienden att denne lossade några skott. En korpral som verkställde postavlösningar träffades av en kula, vilken genomborrade hans hatt och sårade honom lätt i huvudet. Som förut nämnts voro de norska kulornas slagkraft icke så stor. Emellertid hade skottlossningen den fördelen med sig att den gav upplysning om norrmännens gruppering. Den 9. augusti anfölls fältvakten Wigeli och nödgades draga sig tillbaka till bataljonen. Då utryckte löjtnant Gripenberg med sitt kompani till undsättning och fienden drog sig tillbaka.

Sedan Värmlands jägare och andra trupper tillstött anföllos norrmännen. Striden var kort med häftig och det svenska anfallet blev tillbakaslaget.

Förlusterna vid Hälsingebataljonen var en stupad beväringsman och två sårade stamsoldater. Löjtnant

Det förra avantgardet, värmlandsjägarna, utvecklades till höger om den rivna bron, bildande tillsammans med förtruppskompaniet en höger stridsgrupp.

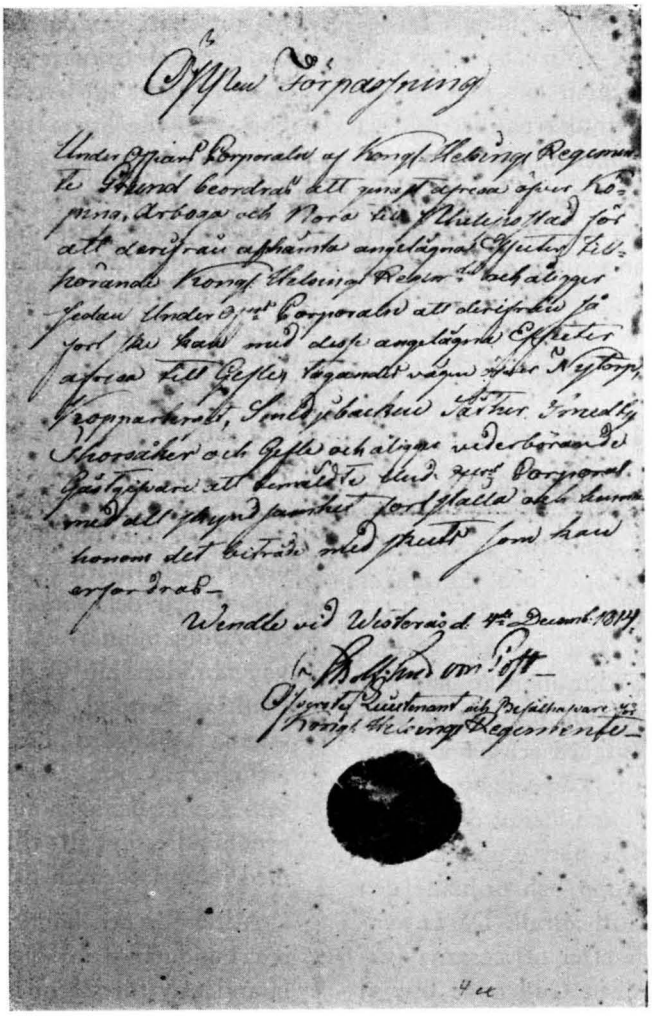
Efter detta misslyckade anfall drogo sig de anfallande svenska trupperna tillbaka till huvudstyrkan.

Trots det misslyckade svenska anfallet utrymde norrmännen brohuvudet och gingo över till Glommens norra strand samtidigt som pontonbron bröts.

Sedan norrmännen den 11. augusti blivit slagna vid Trögstad (Trygstad) och tvingats övergå Glommen funnos på norra delen av huvudkrigsskådeplatsen inga norska trupper öster om Glommen. På kvällen samma dag var Hälsingebataljonen förlagd i Askim och den 13. vid Oraug och Alfvestad (strax söder om Askim). I trakten av Askim kvarlåg den södra Hälsingebataljonen till dess konventionen i Moss var avslutad den 14/8 varefter den marscherade söderut och förenades med regementets huvuddel i Fredriksstad (Kragerön) där denna hade legat för garnisonstjänst och reparationsarbeten å fästningen. I oktober förflyttades regementet i sin helhet till Sannesund, varifrån marschen till hemorten påbörjades den 9. november. Marschen gick över Åmål, Karlstad, Filipstad, Nora, Köping, Västerås och Sala till Gävle. I december månad voro hälsingekrigarna åter i hembygden.

Jämfört med de fältslag regementet deltagit i under Sveriges stormaktstid voro striderna i det norska fälttåget av blygsam natur. Det var endast Hälsinge södra bataljon, som varit invecklad i några egentliga stridshandlingar. Regementet hade emellertid bidragit till att nå det mål svensk statsledning hade föresatt sig — nämligen Norges förening med Sverige. När denna förening sedermera gick isär torde för allom vara bekant.

Som avslutning visas här nedan i faksimil den »öppna förpassning», genom vilken Under Officers Corpralen Grund, farfar till major O. P. Grundell, den 14. december 1814 beordrades att i Filipstad avhämta och till Gävle föra »angelägna effecter», som regementet medfört och använt under det norska fälttåget. Handlingen tynges icke av någon belastning med detaljföreskrifter.

Från en å Frösön i Jämtland boende äldre medlem av kamratföreningen har »Bockens» redaktion mottagit följande artikel, vilken talar för sig själv och här återgives in extenso.

Hjälte från Ljesna — bonde i Kingstamo

»Then 1 sept. 15 sönd. i Trin. (1746) förvarades i Näskotts wapnhus mitt i gången Herr Capitain Eric Lundman hwilken war Kyrkioherdeson, then älste utav 12 barn, uti Åckelbo el. Ugglebo i Gestrikland d. 5 Okt. 1682, gav sig i Krigstjensten 1700 och tiente uti Kon. Carl XII:tes krig, Gudi och konungenom trogen. Utstod mycket ont i fiendeland, bevistade många feltslag och drabbningar, fått svåra blessurer och 2 dödeliga skott i sitt huvud. Skulle för 41 år sedan begravas i Mitau. Har wida wandrat, mycket sedt och förfarit, av Guds brand allestädes i många farligheter undan bevarats. På slutet ifrån 1739 uppehöll sig på sitt lilla Zoar Kingstamo, ther han betrachtade werldens fåfänglighet och thet framfarna, beredde sig till ewigheten, längtande till himmelen, tith han genom sin Frelsares nåd anlände den 28 Aug. Åldern 63 åhr.»

Detta eftermäle, som kyrkoherden i Rödön nedskrivit i Näskotts kyrkobok, ger en ganska god föreställning om ett märkligt levnadslopp. Som 17-årig hade Lundman tagit värvning 1699 och blev året derpå förare vid Hälsinge tremänningsbataljon. 1702 begärde han avsked och skyndade till armén i Lifland, blev sergeant vid Järvsö compani, kornett vid Kruses Cavalleri återbördades som fänrik vid Hälsinge regemente och blev sekundlöjtnant vid Järvsö compani.

Lundman deltog som befälhavare för avantgardet vid överrumplingen av Janizki 1703 och fäktningar vid Saladen. Wid ryssarnas överfall vid Mitau blev Lundman skjuten och plundrad samt lämnad som död men då han skulle begravas, märkte man att han var vid liv och egnades vård. Under de påföljande åren 1706 och 1707 var han i fält i Litauen och Samogitien. Då Helsinge regemente tillhörde Lewenhaupts armé, som vid Ljesna förlorade 6.000 man, derav detta regemente 63 procent av sin styrka, blev Lundman illa sårad men återvände till sin trupp och ordnade den varefter regementet ånyo gick till anfall. Då Lewenhaupt kom ridande och frågade efter officerarna svarade Lundman: »Här äro vi, men Gud nåde oss, vi äro ej många igen, de äro merendels döda och blesserade, jag är ock skjuten i huvudet och förmår litet, men likväl skall jag göra min flit, så länge jag förmår något. Herr general, kom ihåg mig när vår Herre hjälper oss härifrån!»

Snart måste emellertid Hälsingarna retirera över bron vid Ljesna hårt ansatt av den ryska övermakten. Lundman i mörkret skild från sin flock kom ut i ett moras der han ensam irrade omkring men träffade dagen derpå två svenska officerare i vars följe han attakerades av kosacker. Åter ensam smög han genom skogen och lyckades taga sig över Sozströmmen men måste söka bebodda trakter der han dock upptäcktes av ryska dragoner, plundrades in på bara kroppen men skonades till livet. Efter att under 7 dagar endast haft växande havre till föda kom han till Motrilov samt vidare norrut och nådde i en tiggares skepnad Mitau varifrån han enligt order återvände till Sverige och tillträdde, när regementet ånyo uppsattes, sin gamla löjtnantsbeställning vid Järvsö compani. Befordrad till kapten på Delsbo compani följde han regementet söderut för att deltaga i det Stenbockska fälttåget i Tyskland men blev snart på grund av olidlig värk i sina gamla blessyrer oförmögen att tjena i fält och beviljades 1712 avsked i Stralsund och dermed var L:s märkliga krigarbana ändad.

Gift med en dotter till prosten Burman i Offerdal, bosatte sig Lundman i Jämtland varest han avled och begrovs i Näskotts gamla kyrka som nedrevs år 1876.

Ättlingar och sockenbor ämna nu att åstadkomma en värdig minnesvård över Lundman samt hans två vapenbröder från Carl XII:s slagfält, Travenfelt och Planting Berglod, tre kaptener vars ben multna på samma kyrkogård. För i Hälsingland förekommande ättlingar av prästsläkten Lundman från »Ugglebo» som genom denna notis i »Bocken» intresserar kunna genom adressuppgift till redaktören få önskad kontakt med initiativtagaren till detta Carolinermonument.

Alltså för den händelse någon ättling av prästsläkten Lundman från Ugglebo (Ockelbo) efter genomläsandet av förestående artikel är intresserad av Carolinermonumentet kan namn och adress på initiativtagaren erhållas genom »Bockens» redaktion.

Ett manöverminne

Sedan snön skottats undan restes tältet. Det var inövat och gick fort trots märkret. En man avdelades att göra upp eld i eldkorgen för trevnad och värme. Övriga högg granris. Bivackplatsen var rekognoscerad i förväg och veden framkörd av en ekonomiskt sinnad odalman, som aldrig legat i tält, när det var 40 minusgrader. Famnvedträden var av innevarande års skörd — eller vad det heter på träspråk — frusen ända in i kärnan och omgiven av ett tjockt islager. Att bearbeta den med handyxan var lönlöst och kedjesågen — cykelkedjans enäggstvilling — byggde på nötningsprincipen och lossades aldrig från ränseln.

Första laget granrisbärare räddae livet på eldposten. Några frusna vedträn stack upp ur gallret, som bristfälligt hölls ihop av hakarna. Brända fragment av blad ur Soldatinstruktion för infanteriet doldes av utbrända tändstickor i korgens botten. Och i vördnadsfull åkallan av eldens gudom hade posten stelnat i köldens nirvana.

När det sista fånget granris inburits brann elden och vid tältöppningen låg en prydlig trave huggen och sågad gärdesgård, mödosamt hopsamlad intill en fjärdingsväg från tältet.

Ett par man hade hämtat ingredienser till torrskaffning. Ett dygns ranson till varje man. Ost, margarin, hårt och »mjukt» bröd. Det mjuka brödet var kusformat och genom kölden opåverkbart med kända instrument. Det hårda brödet var mjukare, osten var fast och lät som den var ihårig, när man knackade på den med yxhammaren. Margarinet var hårdare än det mjuka brödet. Lång erfarenhet, inhämtad under tåligt buret lidande, hade lärt krigsmaktens personal att en natt i tältets relativa värme gjorde torrskaffningen medgörligare. Den förvarades på vedhögen — margarinpaket, ost och bröd för tjugo man.

Man klädde på sig för natten — liggande, för att ej nå upp i rökzonen, vars nedre skickt utgjorde tältets optiska tak. Skorna var det enda som togs av, skidorna det enda som icke togs på. Klimatet var tempererat. När den som låg närmast ingången — och först besvärades av kylan — väckt eldposten, fylldes korgen på. Elden mattades av och kylan nådde även dem som låg innerst i tältet, till sist även tältlagschefen.

— Fy fan va' kallt! mera ved!

Befallningen efterkoms, draget var dåligt i den myckna gärdseln, men glöd blev låga och lågan eld. Tältet lystes upp och efter en kort period av njutbar värme brast eldstormen lös. Det dånade i eldkorgen och lågorna slickade tältduken, oförsiktigt upphängda marschskor förvandlades på några ögonblick till dockpjäxor, hetta var fruktansvärd.

De som låg så till försökte rädda sig ut, men där rasade kölden med förfärande kraft. In igen till det glödande helvetet. En ny monolog av tältlagschefen. Elden dämpades. Så kom röken. Stearinljuset i lyktan hade tidigare sett ut som en lanterna i dimma. Nu försvann den. Eldposten, som satt upprätt, kiknade ur — antagligen för sista gången. Att gå ut var inte längre att tänka på, ingen visste åt vilket håll tältöppningen låg.

När röken skingrats, hade elden slocknat och polarkölden återtagit herraväldet i tältet. Ny eldpost, ny eld, ny eldstorm och rök — ända tills en hurtig röst anbefallde revelj och uppstigning. En efter en överraskade med att fortfarande vara vid liv och sist vaknade den till medvetande, som legat vid ingången. Torrskaffningen fördelades, men det blev dåligt med margarin. Ty den till livet senast återvände hade ett paket frastfruset i håret.

1. frukost. Med kokkärlslocket i hand, under den stjärnbeströdda himlapellen, kunde man så lyssna till det inverterade värmefenomenet, när det varma kaffet fräste vid kontakten med det djupfrysta locket.

Så återstod avklädningsproceduren för utetjänst. Lösöret ordnades i, verktyg och kokkärl på, kappan rullades över och pälsen under ränseln. Det enda som inte hängdes på ränseln var vapnet, det hängdes om halsen. Skida m/14 lång spändes på foten och med blodtörsten sprutande ur de rödsprängda ögonen löpte skidtruppen ut, följd av en lång svart orm med tofs i ändan — damaskens förfader, benlindornas allmogevariant — skobandet. Alla bar pälsmössa, som ständigt, på grund av tyngdlagen, var i rörelse nedåt, tills axlarna tog emot. Då var sikten skymd, men nattmörkret bjöd ytterst lite av intresse att se på. z

(Pälsmössan har fått många efterträdare, liksom mössorna i krigsmakten överhuvudtaget. Den är dock vid stark kyla oöverträffad som njutningsmedel. Bärarna äro oförändrade och med det klena resultat, som hittills redovisats vad gäller utformningen av huvudbonader, kan man ifrågasätta om icke psykologerna kunde lämna bärarna därhän och kasta sig över konstruktörerna istället — det borde ge ett rikt arbetsfält.)

När den ekonomiskt sinnade odalmannen besökte den övergivna lägerplatsen, gladde han sig åt den ringa förbrukningen av färska, frusna vedträn, betalade efter högsta dagspris, som väl torkat under tak och med framkörning. Men den som åtagit sig hämnden, lät en blek sol gå upp över landskapets onda och goda, log och tänkte att gärdsel är inte billig den heller.

Regementets dag 1955

Ordet folkfest ingick i alla gävletidningars rubriker, när de skildrade regementets dag på Kungsbäck 1955.

Programmet var det traditionella med korum och förbimarsch som högtidlig inledning. I parken visades film, serverades kaffe, reds på hästar och åktes tåg. Gondolerna gledo på dammen. Efter middagen följde flergrensstafetter, teater och dans.

Kapten Engelhearts stridsövning väckte livligt intresse. Instruktivt visades hur de olika delarna av ett förband samtränas för att effektivt kunna samarbeta på stridsfältet. Förevisningens kulmen var stormningen, som föregicks av en intensiv stormeld.

En helt ny programpunkt hade lagts in. Från C-kaserns tak släpptes en bil, vars anslag mot marken beräknades ha samma kraft som en krock i 75 km. fart. Nedsläppet blev säkert en tankeställare för många trafikanter, som efter »kraschen» tog sig en närmare titt på vraket.

Vid middagen blev överste Berggren föremål för varma hyllningar. Intendent G. Bladin framförde idrottsfolkets tack och överlämnade diplom från riksidrottsförbundet och en silverpokal från Gästriklands idrottsförbund. Många tal hölls och så hurrades för regementet, bygden och översten.

Vid midnatt avslutades en lång, rolig och vacker festdag med stort tapto — spelat av musikkåren, som sedan för sista gången avlämnades till regementschefen överste Hans Berggren.

Bästa skyddet är Sparbanksboken

Spara i hembygdens Sparbank

GÄVLEBORGS LÄNS SPARBANK

GUSTAFSBRO

Lagrat

Klass I

Rekommenderas!

AB Gefle Förenade Bryggerier

Ordertelefon: 292 60

Södra Norrlands Trädgårdscentral

Förening u. p. a. SKÅNELAGRET

Drottninggatan 45 - Gävle

Frukt- och Trädgårdsalster i parti

För rationell hårvård

Grohmanns

Frukt, Choklad Konfektyrer

Nygatan 31, Gävle
Tel. 20069 & 20637

Lundén & Skalin *frisersalong*

Södermalmstorg Gävle
Tfn 14647

OSCAR ÅHMAN

Drottninggatan 26

Civila kläder

och

Uniformer

Tfn 21087

LIDHOLMS

med det största

urvalet

i

HERR- *konfektion*
HERR- *ekipering*

GOSS- *konfektion*
GOSS- *ekipering*

DAM- *konfektion*
DAM- *ekipering*

Herr- o. Damskor

LIDHOLMS
DROTTNINGGATAN 10

Tel. 29240 (gruppanrop) **växel**

Telefoner:
20416 och 13916

OLSSONS
BLOMSTERHANDEL

Nygatan 15
GÄVLE

Andersson & Lundqvist A.-B.

GEFLE

Etablerad 1887

Aukt. Skeppsklarerare
Befraktningsagenter
Speditörer - Sjöförsäkringar
Magasineringar

Av STR auktoriserad reseagent
TRAFIKAGENTER FÖR SAS - KLM
PAN AMERICAN - BRITISH AIRWAYS

Telegramadress: »LUNDQVISTS»
Telefon: Växel 29860
Telex: 8049

När Ni köper
RYGGSÄCKAR
KARTFODRAL
PISTOLFODRAL
TÄLT m. m.

kontrollera att ovanstående varumärke
— "HÄSTEN I HÄSTSKON" —
finns påstämplat. Det är garantimärket FÖRNÄMSTA SVENSKA FABRIKAT

Sensationell nyhet!

De patenterade **AKKA-ryggsäckarna.** Begär att få se desamma hos Eder handlare.

GOD MAT

till lågt pris i trivsam miljö

Konsum - Restaurangen
i Varuhuset N. Kungsgat. 7 Tel. 261 80
Öppet: Vardagar kl. 8—20
Söndagar kl. 10—20

Grillen - Varuhuset
Tel. 261 80
Öppet: Alla dagar kl. 11—20
Lunch - middag - supé
Konditoriservering

Folkets hus Restaurangen
S. Centralgatan 10 Tel. 280 70
Öppet: Vardagar kl. 9—20
Söndagar kl. 12—20
Lunch- o. konditoriserv.
Terasservering

Restaurang Tre Stockar
Kastsjötorg Tel. 921 00
Öppet: Vardagar kl. 8—20
Söndagar kl. 9—19
Lunch - middag supé
Konditoriservering

konsum alfa

När det gäller
MC - KÖR - TRAFIK - BUSSKORT
vänd Eder med förtroende
till

Bil- & TRAFIKSKOLAN
TEL 20508·25494

Innehavare: OLOF STRÅHLE och BERNDT FRISKMAN
S. Kansligatan 7 A, Gävle — Telefon 205 08, 254 94

VID VAL
av Eder BRANDFÖRSÄKRING
bör Ni givetvis anlita

Gestriklands Brandstodsbolag

med dess sedan gammalt låga premier.
Infordra premieuppgift.

Gynna hembygdens eget försäkringsföretag

Upplysningar lämnas av ordföranden i Edert distrikt och på bolagets huvudkontor, N. Strandgatan 29, Gävle. Tel. 201 43 o. 261 43.

"Färg" -handla hos

Erik Lindberg Färghandel AB
GÄVLE
Centralpalatset tel. 297 40
filial Kristinaplan tel. 201 00

Stor sortering, snabb expedition, sakkunnig personal och låga priser.

TRETORN
ledande märke
i GUMMISKOR

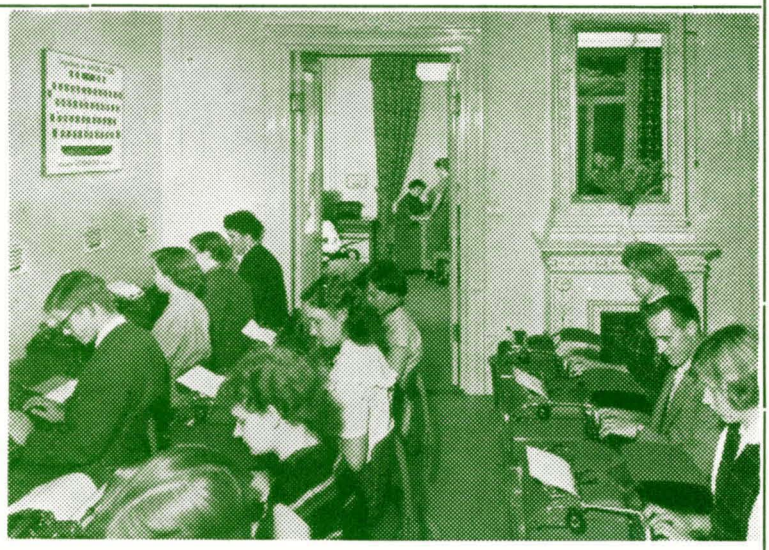
Skomagasinet
Drottninggatan 33 Gävle Tel. 235 77

LÄS DET I

NP Norrlands-Posten

Åtvidabergsinstitutet

— skolan för maskinskrivning och maskinräkning — skolan där man trivs — med moderna hjälpmedel som snabbare gör Er till en bättre maskinskrivare eller maskinräknare.

ÅTVIDABERGS institutet

Även kvällskurser

N. Kungsgatan 11, telefon 24440

Bocken 1949

Dokumentet är skannat med upplösningen 300 pixlar/tum (120 pixlar/cm) och är direkt överfört till filformatet PDF (ver 6.0 eller senare). Arbetet har utförts av **Ulf Holmberg 2008-04-18**.